

Nok vann til både laks og kraft

Landsmøtet i Norske Lakseelver krever at vannkraftindustrien baserer sin produksjon på prinsippet om å gjøre minst mulig skade på naturen. Den økte nedbørsmengden vi nå opplever skal deles mellom laks og kraft.

Det renner mye vann i Norge. Og nedbørsmengden øker¹. Klimavannet fører til økt vannmengde i magasiner og igjennom kraftverk. Denne økningen har vært størst på vinteren, noe som betyr økt kraftproduksjon når kraftprisen vanligvis er høy². Faktisk har dette klimavannet ført til at vannkraftverkene allerede produserer nesten 7 % mer strøm årlig enn tidligere. Og framover vil videre nedbørsøkning gi enda mer vann i kraftanleggene.

Norske Lakseelvers landsmøte krever at en del av dette klimavannet skal komme villaks, ål, elvemusling og vannmiljøet til gode. Takket være store forskningsprosjekter har vi nå mye bedre kunnskap om vannkraftens påvirkning på vannmiljøet og løsninger for å avbøte de negative effektene. Denne kunnskapen må legges til grunn i vannforvaltningen. Pilotprosjektene med flaskehalsanalyser og *miljødesign*³, viser at man ved smartere bruk av vann og fysiske tiltak kan få bedre vannmiljø og ofte opprettholde kraftproduksjonen. Eksempel i Mandalselva⁴, viser at dette er mulig. Derfor må metodikken med flaksehalsanalyse og miljødesign tas i bruk i alle framtidige revisjonsprosesser.

Rapporter fra fagdirektoratene⁵, NVE og Miljødirektoratet, viser også at i de elvene hvor miljøgevinsten er størst, vil slipp av vann tilpasset fiskens behov kreve under 5 % av vannet i det enkelte vassdraget – og det før klimavannet er tatt med i regnestykket. Så selv om vi legger til rette for å ta bedre vare på vannmiljøet, gjør klimavannet at det fortsatt er rom for økt produksjon av fornybar, grønn energi.

FNs naturpanel har slått fast at verdens naturmangfold er truet⁶. For å møte dette – og hindre for store klimaendringer – må vi gjøre en rekke samfunnsendringer. Vi trenger mer fornybar og grønn energi, men uten at villaksen og vannmiljøet ofres. Norsk vannkraft vil framover i stor grad ha søkelys på opprusting og utvidelser. I tillegg er det mange konsesjoner som kan revideres i de kommende årene. For å minimere tap av natur og klimaendringer, må regulanter og forvaltning i langt større grad enn i dag ta i bruk den nye forskningsbaserte kunnskapen, og finne vinn-vinn-løsninger for både livet i vann og vannkraft.

Kilder:

¹ Regn med mer styrtregn i framtiden. Aftenposten, 8.8.2020. URL: <https://www.aftenposten.no/viten/i/9vgdGM/regn-med-mer-styrtregn-i-fremtiden> [Lesedato: 01.10.2020]

² Virkningen av klimaendringer på tilsiget til vannkraften i Norge. Vannkraftverkene i Norge får mer tilsig. NVE Rapport 50/19. URL: http://publikasjoner.nve.no/rapport/2019/rapport2019_50.pdf

³ Håndbok for miljødesign i regulerte laksevassdrag. NINA Temahefte 52. URL: <https://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/temahefte/052.pdf>

⁴ Mandalselva – fra forsurening og vannkraftregulering til kalking, reetablering og miljødesign. URL: <https://storymaps.arcgis.com/stories/2f32ee9e96ea42c8a272708b8d605590> [Lesedato: 01.10.2020]

⁵ Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering. NVE Rapport 49/13. URL: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M49/M49.pdf>

⁶ Naturmangfold. FN-Sambandet. URL: <https://www.fn.no/tema/klima-og-miljoe/naturmangfold> [Lesedato: 01.10.2020]

Norske Lakseelver vil være en løsningsorientert medspiller overfor sektormyndighetene for å hensynta villaks og sjøørret. Vi vil også bidra til å løfte fram gode eksempler på tiltak og løsninger fra næringsaktører som ivaretar vil laksefisk på en framtidsrettet måte, som f.eks. miljødesignprosjekter.

Norske Lakseelver krever også at det ikke skal være slik at forvaltningen kan bruke usikkerhet som unnskyldning for *ikke* å handle. Revisjonsprosessen i Aura/Eira er et godt eksempel på dette. En revisjonsprosess som har pågått i over 15 år burde gitt de svarene man trenger. For 50 år siden var utbygging i dette dalføret grunnen til den første store miljøkampen i Norge – *Mardøla-aksjonen*. Nå har myndighetene muligheten til å vise at de har lært noe av de siste 50 års kunnskapsutvikling. Norske Lakseelvers landsmøte krever derfor at Olje- og Energidepartementet må gi regulanten i Aura et prøvereglement som kan synliggjøre miljøgevinsten med et restaurert vassdragsmiljø i Aura og Eira. Videre må departementet følge opp Stortingets intensjoner om å gi villaksen prioritet i nasjonale laksevassdrag. OED må samtidig vedta reviderte konsesjonsvilkår i Surna som ivaretar villaksen i elva.